

נשים ומדרשים עיונים בבראשית רבה פרופ' חננאל מאה

שיעור 1: עץ הדעת: "ותרא האשה"

בראשית ב, 21-25

וַיִּפֹּל ה' אֱלֹהִים תְּרַדְמָה עַל הָאָדָם וַיִּישָׁן וַיִּקַּח אֶחָת מִצְלָעֹתָיו וַיִּסְגֶּר בָּשָׂר תַּחְתָּנָה. וַיִּבֶן ה' אֱלֹהִים אֶת הַצֶּלַע אֲשֶׁר לָקַח מִן הָאָדָם לְאִשָּׁה וַיִּבְרָא אֶל הָאָדָם. וַיֹּאמֶר הָאָדָם זֹאת הַפֶּעַם עֵצָם מֵעַצְמִי וּבָשָׂר מִבָּשָׂרִי לְזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה כִּי מֵאִישׁ לָקַחָהּ זֹאת. עַל כֵּן יַעֲזֹב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד. וַיְהִיו שְׁנֵיהֶם עַרוּמִים הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ וְלֹא יִתְבַּשְׁשׁוּ.

בראשית ג, 1-16

וְהַנְּחָשׁ הָיָה עָרוּם מִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר עָשָׂה ה' אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר אֶל הָאִשָּׁה אַף כִּי אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִכָּל עֵץ הַגֶּן. וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה אֶל הַנְּחָשׁ מִפְּרִי עֵץ הַגֶּן נֹאכַל. וּמִפְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַגֶּן אָמַר אֱלֹהִים לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא תִגְעוּ בוֹ פֶּן תָּמֹתוּן. וַיֹּאמֶר הַנְּחָשׁ אֶל הָאִשָּׁה לֹא מוֹת תָּמֹתוּן. כִּי יָדַע אֱלֹהִים כִּי בְיוֹם אֲכַלְכֶם מִמֶּנּוּ וּנְפַקְחוּ עֵינֵיכֶם וְהִייתֶם כְּאֱלֹהִים יֹדְעֵי טוֹב וָרָע. וַתֹּרֵא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמֹאכָל וְכִי תֹאווֹה הוּא לְעֵינַיִם וּנְחַמֵּד הָעֵץ לְהִשְׁכִּיל וַתִּקַּח מִפְּרִיו וַתֹּאכַל וַתִּתֵּן גַּם לְאִישָׁהּ עִמָּה וַיֹּאכְלוּ. וַתִּפְקַחְנָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם וַיִּדְעוּ כִּי עִרְמָם הֵם וַיִּתְפָּרוּ עֲלֵהּ תֹאנָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם חֲגָרֹת. וַיִּשְׁמְעוּ אֶת קוֹל ה' אֱלֹהִים מִתְּהַלֵּךְ בְּגֵן לְרוּחַ הַיּוֹם וַיִּתְחַבֵּא הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ מִפְּנֵי ה' אֱלֹהִים בְּתוֹךְ עֵץ הַגֶּן. וַיִּקְרָא ה' אֱלֹהִים אֶל הָאָדָם וַיֹּאמֶר לוֹ אַיֶּכָּה. וַיֹּאמֶר אֶת קִלְיָה שָׁמַעְתִּי בְּגֵן וְאִירָא כִּי עִירָם אָנֹכִי וְאֶחָבָא.

וַיֹּאמֶר מִי הִגִּיד לָךְ כִּי עִירָם אַתָּה הֲמֵן הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לִבְלֹתִי אֲכַל מִמֶּנּוּ אֲכַלְתָּ. וַיֹּאמֶר הָאָדָם הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי הוּא נָתַנָּה לִּי מִן הָעֵץ וְאֹכַל. וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהִים לְאִשָּׁה מַה זֹאת עָשִׂיתְּ וַתֹּאמֶר הָאִשָּׁה הַנְּחָשׁ הִשְׁיֵאֲנִי וְאֹכַל. וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהִים אֶל הַנְּחָשׁ כִּי עָשִׂיתְּ זֹאת אֲרוּרָה אַתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה וּמִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה עַל גִּחְזֹנְךָ תִּלְךָ וְעָפָר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. וְאִיבָה אֲשִׁית בֵּינְךָ וּבֵין הָאִשָּׁה וּבֵין זָרְעֶךָ וּבֵין זָרְעָהּ הוּא יִשׁוּפֶךָ רֹאשׁ וְאַתָּה תִּשׁוּפְנֶנּוּ עֲקֵב. אֶל הָאִשָּׁה אָמַר הַרְבֵּה אֲרִבָּה עֲצָבוֹנְךָ וְהָרַגְךָ בְּעֶצֶב תִּלְדִּי בָנִים וְאֶל אִישׁךָ תִּשְׁוֹקְתֶךָ וְהוּא יִמְשָׁל בְּךָ.

בראשית רבה ה, יג

א"ר אבהו: נטל הקדוש ברוך הוא כוס של ברכה וברכן, אר"י ברבי סימון מיכאל וגבריאל הם היו שושבינין של אדם הראשון,

בראשית רבה יח, א

ויבן ה' אלהים את הצלע, ר"א בשם רבי יוסי בן זמרא אמר ניתן בה בינה יותר מן האיש... רבי איבו ואמרי לה בשם רבי בנייה והוא תני לה בשם ר"ש בן יוחאי: קישטה ככלה ואחר כך הביאה לו. אמר רבי חמא בר חנינא: את סבור שמתחת חרוב אחד או שקמה א' הביאה לו, אלא משקשטה בכ"ד מיני תכשיטין אחר כך הביאה לו

בראשית רבה יח, ד

זאת הפעם – זאת היא של אותו הפעם, זאת היא שעתידיה להקיש עלי כזוג, היך מה דאת אמר [כמו שאתה אומר] (שמות כח) "פעמון זהב ורמון", זו היא שהיתה מפעמתני כל הלילה כולה.

בראשית רבה יט, ג

ותאמר האשה אל הנחש – והיכן היה אדם באותה שעה? אבא בר קורייה [אבא חלפון] אמר: נתעסק בדרך הארץ וישן לו. רבנן אמרי: נטלו הקדוש ברוך הוא והחזירו בכל העולם כולו, אמר לו: כאן בית נטע, כאן בית זרע... ומפרי העץ אשר בתוך הגן אמר אלוהים לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו פן תמותון – הדא הוא דכתיב [זהו שכתוב] (משלי ל) "אל תוסף על דבריו פן יוכיח בך ונכזבת", תני ר' חייא שלא תעשה את הגדר יותר מן העיקר שלא יפול ויקצץ הנטיעות, כך אמר הקדוש ברוך הוא "כי ביום אכלך ממנו מות תמות", והיא לא אמרה כן, אלא: "אמר אלהים לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו". כיון שראה אותה עוברת לפני העץ נטלה ודחפה עליו, אמר לה: הא לא מיתת, כמה דלא מיתת במקרביה, כן לא מיתת במיכליה [הנה לא מת! כשם שלא מת בתקרבותו כך לא תמותי באכילתו].

בראשית רבה יט, ה

ותקח מפריו ותאכל – א"ר איבו: סחטה ענבים ונתנה לו. ר' שמלאי אמר: בישוב הדעת באת עליו, אמרה ליה: מה אתה סבור שאני מתה וחוה אחרת נבראת לך? (קהלת א) "אין כל חדש תחת השמש", או שמא אני מתה ואת יושב לך הטליס? [חופשי מעול] (ישעיה מה) "לא תוהו בראה לשבת יצרה", רבנן אמרי התחילה מיללת עליו בקולה.

בראשית רבה יט, יא

ויאמר האדם וגו', ד' הן שהקיש הקדוש ברוך הוא על קנקנן, ומצאן קנקנין של מימי רגלים, ואלו הן, אדם, וקין, ובלעם, וחזקיהו, אדם שנאמר "ויאמר האדם האשה אשר נתת עמדי" וגו',

שיעור 2: לוט, אשתו ובנותיו: "ותשקינה את אביהן יין"

בראשית יט

ויבאו שני המלאכים סדמה בערב ולוט ישב בשער סדם וירא לוט ויקם לקראתם וישתחו אפים ארצה. ויאמר הנה נא אדני סורו נא אל בית עבדכם ולינו ורחצו רגליכם והשפמתם והלכתם לדרבכם ויאמרו לא כי ברחוב נלין. ויפצרו בם מאד ויסרו אליו ויבאו אל ביתו ויעשו להם משתה ומצות אפה ויאכלו. טרם ישפכו ואנשי העיר אנשי סדם נסבו על הבית מנער ועד זקן כל העם מקצה. ויקראו אל לוט ויאמרו לו איך האנשים אשר באו אליך הלילה הוציאם אלינו ונדעה אתם. ויצא אליהם לוט הפתחה והדלת סגר אחריו. ויאמר אל נא אחי תרעו. הנה נא לי שתי בנות אשר לא ידעו איש אוציאה נא אתהן אליכם ועשו להן כטוב בעיניכם רק לאנשים האל אל תעשו דבר כי על פן באו בצל קרתי. ויאמרו גש הלאה ויאמרו האחד בא לגור וישפט שפוט עתה נרע לה מהם ויפצרו באיש בלוט מאד ויגשו לשבר הדלת. וישלחו האנשים את ידם ויביאו את לוט אליהם הביתה ואת הדלת סגרו. ואת האנשים אשר פתח הבית הכו בסגורים מקטן ועד גדול וילאו למצא הפתח. ויאמרו האנשים אל לוט עד מי לה פה חתן ובניך ובנתיך וכל אשר לה בעיר הוצא מן המקום. כי משחתים אנחנו את המקום הזה כי גדלה צעקתם את פני ה' וישלחנו ה' לשחתה. ויצא לוט וידבר אל חתניו לקחי בנותי ויאמר קומו צאו מן המקום הזה כי משחית ה' את העיר ויהי כמצחק בעיני חתניו.

וכמו השחר עלה ויאיצו המלאכים בלוט לאמר קום קח את אשתך ואת שתי בנתיך הנמצאות פן תספה בעון העיר. ויתמהמה ויחזיקו האנשים בידו וביד אשתו וביד שתי בנותיו בחמלת ה' עליו ויצאהו וינחהו מחוץ לעיר. ויהי כהוציאם אתם החוצה ויאמר המלט על נפשך אל תביט אחריה ואל תעמד בכל הכפר ההרה המלט פן תספה. ותבט אשתו מאחריו ותהי נציב מלח.

ויעל לוט מצוער וישב בהר ושתי בנותיו עמו כי ירא לשבת בצוער וישב במערה הוא ושתי בנותיו. ותאמר הבכירה אל הצעירה אבינו זקן ואיש אין בארץ לבוא עלינו בדרך כל הארץ. לכה נשקה את אבינו יין ונשכבה עמו ונחיה מאבינו זרע. ותשקין את אביהן יין בלילה הוא ותבא הבכירה ותשכב את אביה ולא ידע בשכבה ובקומה. ויהי ממחרת ותאמר הבכירה אל הצעירה הן שכבתי אמש את אבי נשקנו יין גם הלילה ובאי שכבי עמו ונחיה מאבינו זרע. ותשקין גם בלילה ההוא את אביהן יין ותקם הצעירה ותשכב עמו ולא ידע בשכבה ובקומה. ותהרין שתי בנות לוט מאביהן. ותלד הבכירה בן ותקרא שמו מואב הוא אבי מואב עד היום. והצעירה גם היא ילדה בן ותקרא שמו בן עמי הוא אבי בני עמון עד היום.

מדרש תנחומא, וירא, יב

בנוהג שבעולם אדם מוסר עצמו ליהרג על בנותיו ועל אשתו והורג או נהרג, וזה מוסר בנותיו להתעולל בהם!"

מדרש הגדול, בראשית יט

"הנה נא לי שתי בנות" – מסר בנותיו למי שיתעולל בהן. אמר לו הקב"ה: חייך, לעצמך אתה משמרן!

בראשית רבה נא, ט

אין אנו יודעים אם לוט נתאוה לבנותיו – אם בנותיו נתאוו לו... [מסקנה:] לוט נתאוה לבנותיו ובנותיו לא נתאוו לו; שלא ידע בשכבה, אבל בקומה ידע

אגדת בראשית כה

היה מתאוה לזנות. סבור שחוטא ואין אדם יודע כדי שילך למערה ויעסוק בעריות

בראשית יט, 30-36

ויעל לוט מצוער וישב בהר ושתי בנותיו עמו כי ירא לשבת בצוער וישב במערה הוא ושתי בנותיו. לא ותאמר הבכירה אל הצעירה אבינו זקן ואיש אין בארץ לבוא עלינו כדרך כל הארץ. לכה נשקה את אבינו יין ונשכבה עמו ונחיה מאבינו זרע. ותשקין את אביהן יין בלילה הוא ותבא הבכירה ותשכב את אביה ולא ידע בשכבה ובקומה. ויהי ממחרת ותאמר הבכירה אל הצעירה הן שכבת אמש את אבי נשקנו יין גם הלילה ובאי שכבי עמו ונחיה מאבינו זרע. ותשקין גם בלילה ההוא את אביהן יין ותקם הצעירה ותשכב עמו ולא ידע בשכבה ובקומה. ותהרין שתי בנות לוט מאביהן.

בראשית רבה נ, ד (מתורגם מארמית; רש"י לבראשית יט, 26)

ויעל לוט מצוער וישב בהר ושתי בנותיו עמו כי ירא לשבת בצוער וישב במערה הוא ושתי בנותיו. ויאמר לוט בלבו הנה נא זקנתי ואשה אין בארץ לבוא עליה כדרך כל הארץ. הבה אשקה את בתי הבכירה יין ואשכב עמה ואחיה מבתי זרע. וישקה את הבכירה יין בלילה ההוא ויבוא אליה וישכב עמה ולא ידעה בשכבו ובקומו. ויהי ממחרת ויאמר לוט בלבו הן שכבתי אמש את בתי הבכירה. אשקה יין הלילה את הצעירה ואבוא ואשכב עמה ואחיה גם ממנה זרע. וישקה גם בלילה ההוא את בתו יין ויקם וישכב עמה ולא ידעה בשכבו ובקומו. ותהרינה שתי בנות לוט מאביהן. אמר לה: תני לאורחים הללו מעט מלח. אמרה לו: גם מנהג רע זה אתה מבקש ללמד כאן?

בראשית רבה נא, ה

”ר’ יצחק אמר: שחטאה במלח. באותו לילה שבאו המלאכים אל לוט מה היא עושה? הולכת אל כל שכנותיה ואומרת להן: תנו לי מלח, שיש לנו אורחים, והיא מכוונת שיכירו בהם אנשי העיר על כן ”ותהי נציב מלח”

מדרש הגדול, בראשית יא

עירית (עידית) אשתו של לוט נכמרו רחמיה על בנותיה הנשואות בסדום. והביטה אחריה לראות ההולכות הן אחריה אם לאו.

שיעור 3: דינה: "ותצא דינה בת לאה"

בראשית לד

וּתְצֵא דִינָה בַת לְאָה אֲשֶׁר יָלְדָה לְיַעֲקֹב לְרֵאוֹת בְּכָנוֹת הָאָרֶץ. וַיֵּרָא אֶתָּה שָׁכַם בֶּן חַמּוֹר הַחַוִּי נָשִׂיא הָאָרֶץ וַיִּקַּח אֶתָּה וַיִּשְׁכַּב אִתָּה וַיַּעֲנֶה. וַתִּדְבֹק נַפְשׁוֹ בְּדִינָה בַת יַעֲקֹב וַיֵּאָהֵב אֶת הַנְּעָר וַיִּדְבֹר עַל לֵב הַנְּעָר. וַיֹּאמֶר שָׁכַם אֶל חַמּוֹר אָבִיו לֵאמֹר קַח לִי אֶת הַיְלָדָה הַזֹּאת לְאִשָּׁה. וַיַּעֲקֹב שָׁמַע כִּי טָמֵא אֶת דִּינָה בְּתוֹ וּבְנָיו הָיוּ אֶת מִקְנֵהוּ בַשָּׂדֶה וְהִחְרַשׁ יַעֲקֹב עַד בְּאֵם.

וַיֵּצֵא חַמּוֹר אָבִי שָׁכַם אֶל יַעֲקֹב לְדַבֵּר אִתּוֹ. וּבְנֵי יַעֲקֹב בָּאוּ מִן הַשָּׂדֶה כְּשִׁמְעֵם וַיִּתְעַצְּבוּ הָאֲנָשִׁים וַיַּחֲרֵ לָהֶם מְאֹד כִּי נִבְלָה עֲשֵׂה בְיִשְׂרָאֵל לְשֹׁכְבֵי אֶת בַּת יַעֲקֹב וְכֵן לֹא יַעֲשֶׂה. וַיִּדְבֹר חַמּוֹר אִתָּם לֵאמֹר שָׁכַם בְּנֵי חַשְׁקָה נַפְשׁוֹ בְּבַתְכֶם תָּנוּ נָא אֶתָּה לֹא לְאִשָּׁה. וְהִתְחַתְּנוּ אִתָּנוּ בְּנִיתִיכֶם תִּתְּנוּ לָנוּ וְאֶת בְּנִיתֵינוּ תִּקְחוּ לָכֶם. וְאִתָּנוּ תִּשְׁבוּ וְהָאָרֶץ תִּהְיֶה לְפָנֵיכֶם שְׁבוּ וְסִחְרוּהָ וְהֶאֱחָזוּ בָּהּ. וַיֹּאמֶר שָׁכַם אֶל אָבִיהָ וְאֶל אֶחָיָה אֲמָצָא חֵן בְּעֵינֵיכֶם וְאֲשֶׁר תֹּאמְרוּ אֵלַי אֲתָן. הֲרַבּוּ עָלַי מְאֹד מֵהָרַ וּמִתֵּן וְאִתְּנָה כְּאֲשֶׁר תֹּאמְרוּ אֵלַי וּתְנוּ לִי אֶת הַנְּעָר לְאִשָּׁה.

וַיַּעֲנוּ בְנֵי יַעֲקֹב אֶת שָׁכַם וְאֶת חַמּוֹר אָבִיו בְּמִרְמָה וַיִּדְבְּרוּ אֲשֶׁר טָמֵא אֶת דִּינָה אֶחָתָם. וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם לֹא נוּכַל לַעֲשׂוֹת הַדָּבָר הַזֶּה לְתֵת אֶת אֶחָתָנוּ לְאִישׁ אֲשֶׁר לוֹ עָרְלָה כִּי חֲרָפָה הוּא לָנוּ. אַךְ בְּזֹאת נֹאוֹת לָכֶם אִם תִּהְיוּ כְּמֵנוּ לְהַמְלִל לָכֶם כָּל זָכָר. וְנִתְּנוּ אֶת בְּנִיתֵינוּ לָכֶם וְאֶת בְּנִיתֵיכֶם נִקַּח לָנוּ וַיִּשְׁכְּנוּ אִתְּכֶם וְהִינּוּ לָעַם אֶחָד. וְאִם לֹא תִשְׁמָעוּ אֵלֵינוּ לְהַמּוֹל וְלִקְחָנוּ אֶת בְּתוּלָנוּ וְהָלַכְנוּ. וַיִּיטְבוּ דְבָרֵיהֶם בְּעֵינֵי חַמּוֹר וּבְעֵינֵי שָׁכַם בֶּן חַמּוֹר. וְלֹא אַחֲרַי הַנְּעָר לַעֲשׂוֹת הַדָּבָר כִּי חִפֵּץ בַּבַּת יַעֲקֹב הוּא נִכְפָּד מִכָּל בֵּית אָבִיו.

וַיָּבֵא חַמּוֹר וּשְׁכַם בָּנוּ אֶל שַׁעַר עִירָם וַיִּדְבְּרוּ אֶל אֲנָשֵׁי עִירָם לֵאמֹר. הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה שְׁלָמִים הֵם אִתָּנוּ וַיִּשְׁכְּבוּ בָאָרֶץ וַיִּסְחְרוּ אֶתָּה וְהָאָרֶץ הִנֵּה רַחֲבַת יָדַיִם לְפָנֵיהֶם אֶת בְּנֵיהֶם נִקַּח לָנוּ לְנָשִׁים וְאֶת בְּנִיתֵינוּ נִתְּנוּ לָהֶם. אַךְ בְּזֹאת יֵאָתוּ לָנוּ הָאֲנָשִׁים לְשַׁבֵּת אִתָּנוּ לְהִיּוֹת לָעַם אֶחָד בְּהַמּוֹל לָנוּ כָּל זָכָר כְּאֲשֶׁר הֵם נְמַלִּים. מִקְנֵהֶם וּקְנִינָם וְכָל בְּהֵמָתָם הֲלוֹא לָנוּ הֵם אַךְ נֹאוֹתָה לָהֶם וַיִּשְׁכְּבוּ אִתָּנוּ. וַיִּשְׁמָעוּ אֶל חַמּוֹר וְאֶל שָׁכַם בָּנוּ כָּל יִצְאֵי שַׁעַר עִירוֹ וַיִּמְלּוּ כָּל זָכָר כָּל יִצְאֵי שַׁעַר עִירוֹ.

וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְהִיּוֹתָם כְּאָבִים וַיִּקְחוּ שְׁנֵי בְנֵי יַעֲקֹב שְׁמֵעוֹן וְלוֹי אֶחָי דִּינָה אִישׁ חָרְבוּ וַיָּבֵאוּ עַל הָעִיר בְּטַח וַיַּהַרְגוּ כָּל זָכָר. וְאֶת חַמּוֹר וְאֶת שָׁכַם בָּנוּ הָרְגוּ לְפִי חָרֵב וַיִּקְחוּ אֶת דִּינָה מִבֵּית שָׁכַם וַיֵּצְאוּ. בְּנֵי יַעֲקֹב בָּאוּ עַל הַחֲלָלִים וַיִּבְּזוּ הָעִיר אֲשֶׁר טָמְאוּ אֶחָתָם. אֶת צֹאנָם וְאֶת בְּקָרָם וְאֶת חֲמֹרֵיהֶם וְאֶת אֲשֶׁר בְּעִיר וְאֶת אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה לָקְחוּ. וְאֶת כָּל חֵילָם וְאֶת כָּל טָפְסָם וְאֶת נְשֵׁיהֶם שָׁבוּ וַיָּבֹאוּ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בְּבֵית. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל שְׁמֵעוֹן וְאֶל לוֹי עֲכַרְתֶּם אֶתִּי לְהַבְאִישׁנִי בִישֵׁב הָאָרֶץ בְּכַנְעָנִי וּבְפָרְזִי וְאֲנִי מִתִּי מִסָּפֵר וְנֹאסְפוּ עָלַי וְהַכּוֹנֵי וְנִשְׁמַדְתִּי אֲנִי וּבֵיתִי. וַיֹּאמְרוּ הַכּוֹזְנֵה יַעֲשֶׂה אֶת אֶחָתָנוּ.

בראשית רבה פ, יא

ויקחו את דינה – ר' יודן אמר גוררין בה ויוצאין, א"ר הונא [חונייה?] הנבעלת לערל קשה לפרוש, א"ר הונא: אמרה "ואני אנה הוליך את חרפתי" עד שנשבע לה שמעון שהוא נוטלה

פרקי דרבי אליעזר לח, ד-ז

שְׁהִיתָה בְּתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב יוֹשְׁבַת אֱהָלִים וְלֹא הִיְתָה יוֹצֵאת חוּצָה. מֶה עֲשֵׂה שָׁכַם בֶּן חַמּוֹר, הִבִּיא מִשְׁחָקוֹת נְעֻרוֹת חוּצָה לָהּ מִתּוֹפְפוֹת בְּתַפִּים, יִצְאָה דִינָה לְרֵאוֹת בְּכָנוֹת הַמִּשְׁחָקוֹת, וְשָׁלְלָה וְשָׁכַב אִתָּה.

קהלת רבה י, ח (וילנא)

ופורץ גדר ישכנו נחש – זו דינה, כשהיו אביה ואחיה יושבין בבית המדרש יצאה לראות בכנות הארץ, גרמה לעצמה שיבא עליה שכס בן חמור החוי שנקרא נחש ונשך אותה, דכתיב (בראשית לד) "וירא אותה שכס בן חמור... ויקח אותה", פתה אותה בדברים

מדרש שכל טוב, בראשית לד, א-ב

ותצא דינא בת לאה – למה פתח הכתוב "ותצא?", מלמד שחסרונה [שסרחונה] נתלה באמה, שכשם שיצאת אמה מקושטת לקראת יעקב לדבר מצוה שנאמר "ותצא לאה לקראתו ותאמר אלי תבא" (בראשית ל, 17), כך יצאת בתה מקושטת לפריצות ונראתה כזונה ולא מיחתה: בת לאה – בת תרבותה, זהו שאמר הכתוב: "הנה כל המושל עליך ימשול לאמור כאמה בתה" (יחזקאל טז, 34) לראות בכנות הארץ – שהיו משחקות במחול לפני העמים הלכה זו להראות העמים את יופיה שיראו שאין בהם כמותה: וירא אותה שכס בן חמור – לא נצנעה ממנו:

בראשית רבה פ, א (מתורגם לפי הצורך)

[לה, א] ותצא דינה בת לאה – (יחזקאל טז) "הנה כל המושל עליך ימשול לאמר כאמה בתה". יוסי מעונאה תרגם בכנישתהון דמעונא, [דרש בבית הכנסת של מעון] (הושע ה) "שמעו זאת הכהנים והקשיבו בית ישראל ובית המלך האזינו" – אמר עתיד הקדוש ברוך הוא ליטול את הכהנים ולהעמידן בדין ולאמר להם למה לא יגעתם בתורה? לא הייתם נהנים מארבע ועשרים מתנות כהונה? ואינן אמרין ליה: לא יהבין לן כלום [והם אומרים לו: לא נתנו לנו כלום], "והקשיבו בית ישראל" – למה לא הייתם נותנים לכהנים ארבע ועשרים מתנות כהונה שכתבתי לכם בתורה? ואינן אמרין ליה: על אילין דבי נשיאה דהו נסבין כולא [והם אומרים לו: על אלה של בית הנשיא, שהיו לוקחים הכל]. "ובית המלך האזינו, כי לכם המשפט" – שלכם היה: וזה יהיה משפט הכהנים" לפיכך לכם ועליכם מדת הדין נהפכת. שמע ר' [ר' יהודה נשיאה] וכעס. בפתי רמשא סליק ר"ל שאיל שלמיה דרבי ופייסי עלוהי דיוסי מעונאה [לפנות ערב עלה ריש לקיש, שאל לשלמו ופייסי אותו על דבר יוסי מעונאה], אמר לו רבי, צריכין אנו להחזיק טובה לאומות העולם שהן מכניסין מומסין לבתי טרטיאות ולבתי קרקסאות שלהן ומשחקין בהם כדי שלא יהיו משיחין אלו עם אלו ויבואו לידי קטטה בטלה, יוסי מעונאה אמר מלה דאורייתא ואקפדת עלוהי [יוסי מעונאה אמר דבר תורה וכעסת עליו!] א"ל: ויודע הוא בדברי תורה כלום? א"ל הין. א"ל: ואולפן קביל [ולימוד קיבל?] א"ל אין, ואי שאילנא ליה מגייב [ואם אשאל לו יענה?], א"ל אין. אם כן יסק להכא [יעלה לכאן], וסליק לגביה [ועלה אליו], א"ל מהו דכתיב (יחזקאל טז) הנה כל המושל עליך ימשול לאמר כאמה בתה, א"ל כבת כן אמה, כדור כן נשיא, כמזבח כן כהניו, הכא אמרי לפום גנתא גננא [כאן, אצלנו אומרים: לפי הגנן הגינה], אמר לו ר"ל: עד כדון לא חסילית מן מפייסיה על הדא ואתה מייתי לן אוחרי עד כאן לא סימתי את פיוסו ואתה מביא לו נוסף?!

עיקרו של דבר: "הנה כל המושל" מהו? א"ל: לית תורתא ענישא/ נגישה/ נגיחה עד דברתה בעיטא [אין הפרה נוגית עד שבתה בועטת], לית אתתא זניא עד דברתה זניא [אין אשה מזנה עד שבתה מזנה], אמרו ליה א"כ לאה אמנו זונה היתה! אמר להם "ותצא לאה לקראתו" וגו', יצאת מקושטת כזונה. לפיכך "ותצא דינה בת לאה".

בראשית רבה פ, ה

ר' ברכיה בשם ר' לוי אמר: [משל] לאחד שהיה בידו ליטרא א' של בשר, וכיון שגלה אותה ירד העוף וחטפה ממנו. [גירסת תנחומא בובר: כלב] כך "ותצא דינה בת לאה". מיד "וירא אותה שכם בן חמור", ר' שמואל בר נחמן אמר: שגלה בה דרועה. ומי גרם? "ותצא דינה בת לאה".

שמואל ב יג, 1-20

ויהי אחרי כן ולאבשלום בן דוד אחות יפה ושמה תמר ויאהבה אמנון בן דוד. ויצר לאמנון להתחלות בעבור תמר אחותו כי בתולה היא ויפלא בעיני אמנון לעשות לה מאומה. ולאמנון רע וישמו יונדב בן שמעה אחי דוד ויונדב איש חכם מאד. ויאמר לו מדוע אתה ככה דל בן המלך בבקר בבקר הלוא תגיד לי ויאמר לו אמנון את תמר אחות אבשלום אחי אני אהב. ויאמר לו יהונדב שכב על משכבך והתחל ובה אביך לראותך ואמרת אליו תבא נא תמר אחותי ותברני לחם ועשתה לעיני את הבריה למען אשר אראה ואכלתי מידה.

וישכב אמנון ויתחל ויבא המלך לראותו ויאמר אמנון אל המלך תבוא נא תמר אחתי ותלבב לעיני שתי לבבות ואברה מידה. וישלח דוד אל תמר הבייתה לאמר לכי נא בית אמנון אחיה ועשי לו הבריה. ותלך תמר בית אמנון אחיה והוא שכב ותקח את הפצק ותלש ותלבב לעיניו ותבשל את הלבבות. ותקח את המשרת ותצק לפניו וימאן לאכול ויאמר אמנון הוציאו כל איש מעלי ויצאו כל איש מעליו. ויאמר אמנון אל תמר הביאי הבריה החדר ואברה מידה ותקח תמר את הלבבות אשר עשתה ותבא לאמנון אחיה החדרה. ותגש אליו לאכל ויחזק בה ויאמר לה בואי שכבי עמי אחותי ותאמר לו אל אחי אל תענני כי לא יעשה כן בישראל אל תעשה את הנבלה הזאת. ואני אנה אוליך את חרפתי ואתה תהיה כאחד הנבלים בישראל ועתה דבר נא אל המלך כי לא ימנעני ממך. ולא אבה לשמע בקולה ויחזק ממנה ויענה וישכב אתה. וישנאה אמנון שנאה גדולה מאד כי גדולה השנאה אשר שנאה מאהבה אשר אהבה ויאמר לה אמנון קומי לכי. ותאמר לו אל אודת הרעה הגדולה הזאת מאחרת אשר עשית עמי לשלחני ולא אבה לשמע לה. ויקרא את נערו משרתו ויאמר שלחו נא את זאת מעלי החוצה ונעל הדלת אחריה.

ועליה כתנת פסים כי כן תלבשן בנות המלך הבתולות מעילים ויצא אותה משרתו החויץ ונעל הדלת אחריה. ותקח תמר אפר על ראשה וכתנת הפסים אשר עליה קרעה ותשם ידה על ראשה ותלך הלוך וועקה. ויאמר אליה אבשלום אחיה האמינון אחיך היה עמך ועתה אחותי החרישי אחיה הוא אל תשיתי את לבך לדבר הזה ותשב תמר ושממה בית אבשלום אחיה.

שיעור 4: תמר: "ותשב בפתח עינים"

בראשית לח

וַיְהִי בַעֲתָהּ הַהוּא וַיֵּרֶד יְהוּדָה מֵאֵת אָחִיו וַיֵּט עַד אִישׁ עֲדָלְמִי וַשְּׁמוֹ חִירָה. וַיֵּרָא שָׁם יְהוּדָה בֵּת אִישׁ כְּנַעֲנִי וַשְּׁמוֹ שׁוּעַ וַיִּקְחֶהּ וַיָּבֵא אֵלָיָהּ. וַתַּהַר וַתֵּלֶד בֶּן וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ עֵר. וַתַּהַר עוֹד וַתֵּלֶד בֶּן וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ אוֹנָן. וַתִּסֶּף עוֹד וַתֵּלֶד בֶּן וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ שִׁלָּה וְהָיָה בְּכֹזֵיב בְּלִדְתָהּ אֹתוֹ.

וַיִּקַּח יְהוּדָה אִשָּׁה לְעֵר בְּכוֹרוֹ וַשְּׁמָהּ תָמָר. וַיְהִי עֵר בְּכוֹר יְהוּדָה רַע בְּעֵינֵי ה' וַיִּמְתְּהוּ ה'.

וַיֹּאמֶר יְהוּדָה לְאוֹנָן בֹּא אֵל אִשְׁתְּ אָחִיךָ וַיְבִיֵם אֹתָהּ וְהָקֵם זֶרַע לְאָחִיךָ. וַיִּדַע אוֹנָן כִּי לֹא לוֹ יְהִי הַזֶּרַע וְהָיָה אִם בֹּא אֵל אִשְׁתְּ אָחִיו וְשָׁחַת אֶרְצָהּ לְבִלְתִּי נָתֵן זֶרַע לְאָחִיו. וַיִּרַע בְּעֵינָיו ה' אֲשֶׁר עָשָׂה וַיָּמָת גַּם אֹתוֹ. וַיֹּאמֶר יְהוּדָה לְתָמָר פְּלֹתוֹ שְׁבִי אֶלְמָנָה בֵּית אָבִיךָ עַד יִגְדַּל שְׁלָה בְנִי כִּי אָמַר פֶּן יָמוּת גַּם הוּא כְּאָחִיו וַתֵּלֶד תָּמָר וַתֵּשֶׁב בֵּית אָבִיהָ.

וַיִּרְבוּ הַיָּמִים וַתָּמָת בֵּת שׁוּעַ אִשְׁתְּ יְהוּדָה וַיִּנָּחַם יְהוּדָה וַיַּעַל עַל גִּזְזֵי צִאֲנוֹ הוּא וְחִירָה רַעְהוּ הַעֲדָלְמִי תַמְנָתָהּ. וַיִּגַּד לְתָמָר לְאֹמֶר הִנֵּה חֲמִיךָ עָלָה תַמְנָתָהּ לְגֹזֵי צִאֲנוֹ. וַתִּסָּר בְּגָדֵי אֶלְמָנוּתָהּ מֵעַלְיָהּ וַתִּכַּסּ בְּצַעֲרֶיהָ וַתַּתְעַלֶּף וַתֵּשֶׁב בַּפֶּתַח עֵינָיִם אֲשֶׁר עַל דְּרָף תַּמְנָתָהּ כִּי רָאָתָהּ כִּי גָדַל שְׁלָה וְהוּא לֹא נִתְּנָה לוֹ לְאִשָּׁה.

וַיֵּרָאָהּ יְהוּדָה וַיַּחְשְׁבֶהָ לְזוֹנָה כִּי כִסְתָהּ פְּנֵיהָ וַיֵּט אֵלָיָהּ אֶל הַדְּרָף וַיֹּאמֶר הֲבָה נָא אָבּוֹא אֵלָיךָ כִּי לֹא יָדַע כִּי כָלְתוֹ הוּא וַתֹּאמֶר מַה תָּתֵן לִי כִּי תָבֹא אֵלָי. וַיֹּאמֶר אָנֹכִי אֲשַׁלַּח גְּדֵי עֹזִים מִן הַצֹּאֵן וַתֹּאמֶר אִם תָּתֵן עֲרֻבוֹן עַד שְׁלֹחַךָ וַיֹּאמֶר מַה הָעֲרֻבוֹן אֲשֶׁר אֶתֵּן לָךְ וַתֹּאמֶר חֲתָמְךָ וּפְתִילְךָ וּמִטְּףְךָ אֲשֶׁר בְּיָדְךָ וַיִּתֵּן לָהּ וַיָּבֵא אֵלָיָהּ וַתַּהַר לוֹ. וַתִּקֶּם וַתֵּלֶד וַתִּסָּר צַעֲרֶיהָ מֵעַלְיָהּ וַתִּלְבַּשׁ בְּגָדֵי אֶלְמָנוּתָהּ.

וַיִּשְׁלַח יְהוּדָה אֶת גְּדֵי הָעֹזִים בְּיַד רַעְהוּ הַעֲדָלְמִי לְקַחַת הָעֲרֻבוֹן מִיַּד הָאִשָּׁה וְלֹא מִצֹּאֵהּ. וַיִּשְׁאַל אֶת אֲנָשֵׁי מְקוֹמָהּ לֵאמֹר אֵיךְ הִקְדַּשְׁתָּהּ הוּא בְּעֵינָיִם עַל הַדְּרָף וַיֹּאמְרוּ לֹא הִיָּתָה בְּזָה קְדֻשָּׁהּ. וַיֵּשֶׁב אֶל יְהוּדָה וַיֹּאמֶר לֹא מִצֹּאֵתֶיךָ וְגַם אֲנָשֵׁי הַמְּקוֹם אָמְרוּ לֹא הִיָּתָה בְּזָה קְדֻשָּׁהּ. וַיֹּאמֶר יְהוּדָה תִּקַּח לָהּ פֶּן נִהְיָה לְבוֹז הִנֵּה שְׁלַחְתִּי הַגְּדֵי הַזֶּה וְאֹתָהּ לֹא מִצֹּאֵתָהּ. וַיְהִי כַּמְשָׁלֶשׁ חֲדָשִׁים וַיִּגַּד לִיהוּדָה לֵאמֹר זָנְתָה תָמָר פְּלֹתְךָ וְגַם הִנֵּה הָרָה לְזָנוּנִים וַיֹּאמֶר יְהוּדָה הוֹצִיאֶנָה וְתִשְׂרָף. הוּא מוֹצֵאתָ וְהִיא שְׁלַחְתָּ אֶל חֲמִיךָ לֵאמֹר לֹא אֵלָהּ לוֹ אָנֹכִי הָרָה וַתֹּאמֶר הֲכֹר נָא לְמִי הַחֲתָמָת וְהַפְתִּילִים וְהַמִּטְּףָה הָאֵלָהּ. וַיִּכָּר יְהוּדָה וַיֹּאמֶר צְדָקָה מִמֶּנִּי כִּי עַל כֵּן לֹא נִתְּתִיךָ לְשִׁלָּה בְנִי וְלֹא יָסַף עוֹד לְדַעְתָּהּ.

וַיְהִי בַעֲתָהּ לְדָתָהּ וְהִנֵּה תְאוּמִים בְּבִטְנָהּ. וַיְהִי בְלִדְתָהּ וַיִּתֵּן יָד וַתִּקַּח הַמַּיְלֶדֶת וַתִּקְשֶׁר עַל יָדוֹ שְׁנֵי לֵאמֹר זֶה יֵצֵא רֵאשֹׁנָה. וַיְהִי כַּמְשֵׁיב יָדוֹ וְהִנֵּה יֵצֵא אָחִיו וַתֹּאמֶר מַה פְּרִצְתָּ עָלַיךָ פְּרִץ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ פְּרִץ. וְאַחֵר יֵצֵא אָחִיו אֲשֶׁר עַל יָדוֹ הַשְּׁנֵי וַיִּקְרָא שְׁמוֹ זָרַח.

בבלי, סוטה י ע"ב

אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב, ואמרי לה אמר רב חנא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא, ואמרי לה אמר רבי יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי: נוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חבירו ברבים. מנלן? מתמר.

בראשית רבה ס, טו

שתיים הם שנתכסו בצעיף וילדו תאומים, רבקה ותמר. רבקה, – "ותקח הצעיף ותתכס"; תמר – "ותכס בצעיף ותתעלף".

בבלי, נזיר כג ע"ב

אמר עולא: תמר זינתה, זמרי זינה. תמר זינתה – יצאו ממנה מלכים ונביאים, זמרי זינה – נפלו עליו כמה רבבות מישראל. אמר ר' נחמן בר' יצחק: גדולה עבירה לשמה ממצווה שלא לשמה.

ירושלמי, כתובות יג, א

ותשב בפתח עינים – ואפשר כן? אפילו זונה שבזונות אינה עושה כן. אלא שתלת עיניה לפתח שכל עינים מצפות לו אמרה לפניו רבש"ע אל אצא ריקם מבית זה

בבלי, סוטה י ע"א

ותשב בפתח עינים – א"ר אלכסנדר: מלמה, שהלכה וישבה לה בפתחו של אברהם אבינו, מקום שכל עינים צופות לראותו. ר' חנין א"ר: מקום הוא ששמו עינים... אמר לה: שמא נכרית את? אמרה ליה: גיורת אני; שמא אשת איש את? אמרה ליה: פנויה אני; שמא קיבל בכך אביך קידושין? אמרה ליה: יתומה אני; שמא טמאה את? אמרה ליה: טהורה אני.

בבלי, סוטה י ע"ב

א"ר אלעזר: לאחר שנמצאו סימניה בא סמאל וריחקן, בא גבריאל וקירבן.

בבלי, מגילה י ע"ב

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: כל כלה שהיא צנועה בבית חמיה, זוכה ויוצאין ממנה מלכים ונביאים. מנלן – מתמר. דכתיב "ויראה יהודה ויחשבה לזונה כי כסתה פניה". משום דכסתה פניה ויחשבה לזונה? אלא: משום דכסתה פניה בבית חמיה ולא הוה ידע לה, זכתה ויצאו ממנה מלכים ונביאים.

בראשית רבה פה, ח

אמר ר' יוחנן: בקש לעבור וזימן לו הקדוש ברוך הוא מלאך שהוא ממונה על התאוה אמר לו יהודה היכן אתה הולך מהיכן מלכים עומדים מהיכן גדולים עומדים? "ויט אליה אל הדרך" – בעל כורחה, שלא בטובתו.

שיעור 5: אשת פוטיפר: "ותרא האשה"

בראשית לט

וְיוֹסֵף הוֹרֵד מִצְרַיִם וַיִּקְנֶהוּ פוֹטִיפֶר סָרִיס פְּרֹעָה שֶׁר הַטְּבַחִים אִישׁ מִצְרַיִם מִיַּד הַיִּשְׁמַעְאֵלִים אֲשֶׁר הוֹרְדוּהוּ שָׁמָּה. וַיְהִי ה' אֶת יוֹסֵף וַיְהִי אִישׁ מְצַלִּיחַ וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמִּצְרַיִ. וַיֵּרָא אֲדֹנָיו כִּי ה' אִתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה ה' מְצַלִּיחַ בְּיָדוֹ. וַיִּמְצָא יוֹסֵף חֵן בְּעֵינָיו וַיִּשְׁרֹת אֹתוֹ וַיִּפְקְדֵהוּ עַל בֵּיתוֹ וְכָל יוֹשְׁ לֹ נָתַן בְּיָדוֹ. וַיְהִי מֵאֵז הַפְּקִיד אֹתוֹ בְּבֵיתוֹ וְעַל כָּל אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ וַיִּבְרָךְ ה' אֶת בֵּית הַמִּצְרַיִם בְּגַלְלֵי יוֹסֵף וַיְהִי בְרֹכֶת ה' בְּכָל אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ בְּבֵית וּבְשָׂדֵה. וַיַּעֲזֹב כָּל אֲשֶׁר לוֹ בְּיַד יוֹסֵף וְלֹא יָדַע אֹתוֹ מֵאֹמֶה כִּי אִם הִלָּחֵם אֲשֶׁר הוּא אוֹכֵל וַיְהִי יוֹסֵף יָפֵה תָאֵר וַיִּפֶּה מְרָאֵה.

וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּשָּׂא אֶשֶׁת אֲדֹנָיו אֶת עֵינֶיהָ אֶל יוֹסֵף וַתֹּאמֶר שְׂכָבָה עִמִּי. וַיִּמָּאֵן וַיֹּאמֶר אֶל אֶשֶׁת אֲדֹנָיו הֵן אֲדֹנִי לֹא יָדַע אֹתִי מִה בְּבֵית וְכָל אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ נָתַן בְּיָדִי. אֵינְנִי גְדוֹל בְּבֵית הַזֶּה מִמְּנֵי וְלֹא חֶשֶׁף מִמְּנֵי מֵאֹמֶה כִּי אִם אוֹתָךְ בְּאֶשֶׁר אֶת אֶשְׁתּוֹ וְאִיךָ אֶעֱשֶׂה הַרְעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת וְחָטָאתִי לְאֱלֹהִים. וַיְהִי כַּדְּבָרָה אֶל יוֹסֵף יוֹם יוֹם וְלֹא שָׁמַע אֲלֶיהָ לְשֹׁכֵב אֶצְלָהּ לְהִיזוֹת עִמָּה. וַיְהִי כִּהְיוֹם הַזֶּה וַיָּבֵא הַבַּיִתָּה לַעֲשׂוֹת מְלֹאכְתּוֹ וְאִין אִישׁ מֵאֲנָשֵׁי הַבַּיִת שֶׁם בְּבֵית. וַתִּתְפַּשְׁהוּ בְּבִגְדוֹ לֵאמֹר שְׂכָבָה עִמִּי וַיַּעֲזֹב בְּיָדָהּ וַיִּנְסֵהָ וַיִּנְסֵהָ חֲחוּצָה. וַיְהִי כִּרְאוֹתָהּ כִּי עֹזֵב בְּגָדוֹ בְּיָדָהּ וַיִּנְסֵהָ חֲחוּצָה. וַתִּקְרָא לְאֲנָשֵׁי בֵיתָהּ וַתֹּאמֶר לָהֶם לֵאמֹר רְאוּ הֵבִיא לָנוּ אִישׁ עֲבָרִי לְצַחֵק בָּנוּ בָּא אֵלַי לְשֹׁכֵב עִמִּי וְאֶקְרָא בְּקוֹל גְּדוֹל. וַיְהִי כַּשְּׁמַעוּ כִּי הִרִימְתִי קוֹלִי וְאֶקְרָא וַיַּעֲזֹב בְּגָדוֹ אֶצְלִי וַיִּנְסֵהָ חֲחוּצָה. וַתִּנְחַח בְּגָדוֹ אֶצְלָהּ עַד בּוֹא אֲדֹנָיו אֶל בֵּיתוֹ. וַתִּדְבַּר אֲלָיו כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר בָּא אֵלַי הַעֲבָד הַעֲבָרִי אֲשֶׁר הִבֵּאתָ לָנוּ לְצַחֵק בִּי. וַיְהִי כַּהִרְיָמִי קוֹלִי וְאֶקְרָא וַיַּעֲזֹב בְּגָדוֹ אֶצְלִי וַיִּנְסֵהָ חֲחוּצָה.

וַיְהִי כַּשְּׁמַע אֲדֹנָיו אֶת דְּבָרֵי אֶשֶׁתוֹ אֲשֶׁר דְּבָרָה אֲלָיו לֵאמֹר כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה עָשָׂה לִי עַבְדְּךָ וַיַּחַר אַפּוֹ. וַיִּקַּח אֲדֹנִי יוֹסֵף אֹתוֹ וַיִּתְּנֶהוּ אֶל בֵּית הַסֵּהר מִקּוֹם אֲשֶׁר אֲסִירֵי הַמֶּלֶךְ אֲסוּרִים וַיְהִי שָׁם בְּבֵית הַסֵּהר. וַיְהִי ה' אֶת יוֹסֵף וַיִּט אֲלָיו חֶסֶד וַיִּתֵּן חֲנוּן בְּעֵינָיו שֶׁר בֵּית הַסֵּהר. וַיִּתֵּן שֶׁר בֵּית הַסֵּהר בְּיַד יוֹסֵף אֶת כָּל הָאֲסוּרִים אֲשֶׁר בְּבֵית הַסֵּהר וְאֶת כָּל אֲשֶׁר עֹשִׂים שָׁם הֵיחָה עֹשֶׂה. אִין שֶׁר בֵּית הַסֵּהר רָאָה אֶת כָּל מֵאֹמֶה בְּיָדוֹ בְּאֶשֶׁר ה' אִתּוֹ וְאֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה ה' מְצַלִּיחַ.

משלי ז, 21-5

לְשֹׁמְרֵךְ מֵאִשָּׁה זָרָה מִנְּכַרְיָה אֲמַרְיָה הַחֲלִיקָה. כִּי בַחֲלוֹן בֵּיתִי בָּעַד אֲשַׁנְּפִי נִשְׁקַפְתִּי. וְאֵרָא בַּפִּתְאִים אֲבִינָה בְּבָנִים נֹעַר חֶסֶר לִב. עֲבַר בְּשׁוֹק אֶצְל פִּנָּה וְדָרָךְ בֵּיתָה יִצְעַד. בְּנִשְׁפָּה בְּעָרֵב יוֹם בְּאִישׁוֹן לִילָה וְאֶפְלָה. וְהִנֵּה אִשָּׁה לִקְרָאתוֹ שִׁית זֹנָה וּנְצָרֶת לִב. הַמָּיָה הִיא וְסָרְרֶת בְּבֵיתָה לֹא יִשְׁכְּנוּ רַגְלֶיהָ. פֶּעַם בַּחוּץ פֶּעַם בְּרַחֲבוֹת וְאֶצְל כָּל פִּנָּה תֵּאָרֵב. וְהַחֲזִיקָה בּוֹ וְנִשְׁקָה לוֹ הַעֲזָה פְּנֵיהָ וַתֹּאמֶר לוֹ. זָבָחִי שְׁלָמִים עָלַי הַיּוֹם שְׁלָמְתִי גְדָרִי. עַל כֵּן יִצְאֵתִי לִקְרָאתָךְ לְשַׁחַר פְּנֵיךָ וְאֶמְצָאָךְ. מְרַבְּדִים רַבְדֹּתִי עֲרָשִׁי חֲטָבוֹת אֲטוֹן מִצְרָיִם. נִפְתִּי מִשְׁכָּבִי מִרְ אֶהְלִים וְקִנְמוֹן. לְכֹה נְרוּהָ דָדִים עַד הַבִּקֹּר נִתְעַלְסָה בְּאֶהְבִּים. כִּי אִין הָאִישׁ בְּבֵיתוֹ הִלָּךְ בְּדָרָךְ מִרְחוֹק. צָרוֹר הַפֶּסֶף לְקַח בְּיָדוֹ לְיוֹם הַפֶּסָא יָבֵא בֵיתוֹ. הִטָּתוֹ בְּרַב לְקַחָה בַּחֲלָק שְׁפִתֶיהָ תִּדְיַחֲנוּ.

בראשית רבה פז, א

וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה – "וַאֲרָא בַּפִּתְאִים" – אֵלוֹ הַשְּׁבֻטִים... "אֲבִינָה בְּבָנִים, נֹעַר" – זֶה יוֹסֵף, "חֶסֶר לִב" – שֶׁהִיא אוֹמֵר לְשׁוֹן הַרַע עַל אַחִיו, הִישׁ חֶסֶר לִב יוֹתֵר מִזֶּה?... "וְהִנֵּה אִשָּׁה לִקְרָאתוֹ"

– זו אשתו של פוטיפר... "שית זונה" – ליוסף, "ונצורת לב" – למצרים, "הומיה היא וסוררת" – שגשיא וטעיא [הומיה וטועה, חוטאת], "בביתה לא ישכנו רגליה" אלא "פעם בחוץ פעם ברחובות ואצל כל פנה תארוב". שאלה ואמרה: חמיתון [ראיתם] ליה ליוסף? "והחזיקה בו ונשקה לו" – "ותתפשהו בבגדו", "העיזה פניה" – "ותאמר לו שכבה עמי".

בראשית רבה פז, ה

...א"ר שמואל בר נחמן: ארורים הם הרשעים, להלן (רות ג) "ופרשת כנפיך על אמתך", אבל זו כבהמה – "ותאמר שכבה עמי".
 הן אדוני – אמר לה: מתיירא אני. ומה אדם הראשון על מצוה קלה נצטווה ועבר ונטרד מגן עדן, זו שהיא עבירה חמורה, גלוי עריות, על אחת כמה וכמה,
 הן אדוני – מתיירא אני מאבא שבארץ כנען, ראובן ע"י שכתוב בו "וילך ראובן וישכב את בלהה", ניטלה בכורתו ונתנה לי, אשמע ליך ואדחה מבכורתך,
 הן אדוני – מתיירא אני מאדוני. אמרה לו: הורגתו אני, אמר לה: לא דיי שאמנה באסרטיך של נואפים אלא באסרטיך של רצחנים!?! ואם הדבר הזה את מבקשת הן אדוני – הידי לדקמך [לכי אל זה שלפניך, אל בעלך].
 א"ר יצחק: חלב עזים שחורות וחלב עזים לבנות אחד הוא,
 הן אדוני – מתיירא אני מה'. אמרה לו: איננו, אמר לה: (תהלים קמ"ה) "גדול ה' ומהולל מאד".
 א"ר אבין: הכניסה אותו מחדר לחדר ומקיטון לקיטון עד שהעמידה אותו על מטתה והיתה עבודת כוכבים שלה חקוקה למעלה הימנה ונטלה סדין וכסתה פניה, א"ל יאות הדין אפה כסי [נכון עשית שכיסית פניה], מי שכתוב בו (זכריה ד) "עיני ה' המה משוטטים בכל הארץ" על אחת כמה וכמה.
 וחטאתי לה' אין כתיב כאן אלא לאלהים – , לאלהים איני עושה את הדבר הרע הזה.

בראשית רבה פז, ח

ותקרא לאנשי ביתה – נתנה אותו בפיהם של כולם.
 ותנח בגדו אצלה – רבי אמי אמר: מחבקתו ומנשקתו.

בראשית רבה פז, ט

...אמר ליה [פוטיפר ליוסף]: ידע אנא דלית הוא מנך [יודע אני שלא ממך המעשה] אלא שלא לערבב פסולת בבני.

בראשית רבה פז, י

...והיתה אומרת לו: בדבר הזה עשקתיך חייך שאני עושקתך בדברים אחרים! והיה אומר לה: "עושה משפט לעשוקים". חותכת אני פרנסה שלך! והיה אומר לה "נותן לחם לרעבים". כובלתך אני! והיה אומר לה: "ה' מתיר אסורים". כופפת אני את קומתך, והיה אומר לה: "ה' זוקף כפופים", מסמאה אני את עיניך! והיה אומר לה: "ה' פוקח עורים". עד היכן? ר' הונא בשם ר' אחא אמר: עד שנתנה שרתוע של ברזל תחת צוארו עד שיתלה עיניו ויביט בה, אעפ"כ לא היה מביט בה.

צוואת יוסף: צוואות השבטים, ב-ח

בעשרה נסיונות בחנני ובכולם ארך רוח הייתי!
 אמרה אלי: אתה תמשול גם בי, גם בכל אשר בביתי... ואתה תהיה כאדוננו
 גם בלילה בה אלי ותאמר כי באה לבקרני
 ופעמים רבות הללתיני כאיש קדוש ובערמה שבחה את ענוותי לפני בעלה, בעוד אשר בהיותנו
 לבדנו בקשה להדיחני
 ותאמר אלי: אם חפץ אתה כי אעזוב את האלילים שכבה עמי, ואני אפתה את בעלי לסור מאחרי
 האלילים ונלך בחוקות אלוהיך
 אהרוג את בעלי ואקחה אותך לי לבעל
 ותסיתני במתנות ותשלח לי כל חמודות בני אדם
 ותשלח לי אוכל ובו כשפים
 ותאנח מר ותיפול למשכב והיא לא חלתה
 ותאמר אלי: אחנק או אתנפל אל הבור אם לא תחפוץ לשכב עמי
 לאחרונה תפסה בבגדי ותמשכני בחזקה לשכב עמה כי החזיקה בשיגעון בבגדי ואעזבהו ואנוס
 ערום.

יוסף בן מתתיהו, קדמוניות היהודים ב, ד

...כך דברה האשה ובכתה.
 ופויטפר לא ראה מקום שלא להאמין לדברי אשתו הבוכה ולמראה עיניו, ומשום שהיה שקוע יתר
 על המידה באהבתו אליה לא שם את לבו לחקירת האמת אלא נתן אמון מלא בה ובצניעותה...
 והה הולך ומתגאה באשתו עוד יותר ומעיד על כשרותה ותום דרכיה.